

МР «Горный улус» Республики Саха (Якутия)
МБОУ «Джикимдинская СОШ им. Софр.П.Данилова»

«Рассмотрено» на заседании МО учителей гуманитарного цикла Протокол № _____ от _____ Руководитель МО: _____/Данилова Р.Г./ « ____ » _____ 2021.	«Согласовано» Заместитель директора по УР: _____/Кузьмина Е.М./ « ____ » _____ 2021г.	«Утверждаю». Приказ № _____ от « ____ » _____ 2021г. Директор МБОУ «Джикимдинская СОШ им.Софр.П.Данилова»: _____/Саввин А.А./ « ____ » _____ 2021г.
--	--	--

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
по родной литературе

Уровень образования (класс): 9 класс АООП вариант 1 с интеллектуальными нарушениями
Количество часов: 34 часа
Учитель: Павлова Л.П.

Программа разработана на основе Примерной адаптированной основной общеобразовательной программы образования обучающихся с умственной отсталостью (интеллектуальными нарушениями), 2015г.

Дикимдя 2021

Быһаары сурук.

Бу анал коррекционной үөрэти ирдэбилинэн доруобуйатынан хааччахтаммыт үөрэнээччилэри үөрэтии – иитии бырагырааммата ФГҮӨС ирдэбилинэн нуормаламмыт, быраабынан мэктиэлэммит үөрэтэр методическай докумуонна олобуран оноһулунна.

- Федеральный компонент Государственного образовательного стандарта общего образования, утверждённый приказом Министерства образования России от 05.03.2004 г. № 1089 «Об утверждении федерального компонента государственных стандартов начального общего, основного общего и среднего (полного) общего образования»:

- приказ Министерства образования России от 09.03.2004 г. № 1312 «Об утверждении федерального базисного учебного плана и примерных учебных планов для общеобразовательных учреждений Российской Федерации, реализующих программы общего образования»;

- программа разработана на основе Примерной адаптированной основной общеобразовательной программы образования обучающихся с умственной отсталостью (интеллектуальными нарушениями), 2015г.

Саха тылыгар уонна ситимнээх саҕаны сайыннарыыга, төрөөбүт литература уроктарыгар манньк доруобуйаларынан хааччахтаммыт оҕолору аналлаах чэпчэтиллибит бырагыраамманан оҕону үөрэтиигэ, киһи быһыытынан иитиигэ ананар.

Үөрэтии сыала :

- Үөрэнээчи бииргэ үөрэнэр оҕолорун кытта бодоруһан ситимнээх саҕатын сайыннарыыга, тылы билэргэ сэрэйэр дьобурун сайыннарыы;

- Саха литературатын предметин ис хоһоонугар уус – уран айымньыга сөҕөн сылдыар норуот историятын, култууратын, олоҕун төрүт үгэһин, сирин билии;

- Саха литературатыгар үөрэтиллэр сүрүн суруйааччылары айымньылары үөрэтии, ааҕыы

- Оҕолору кытта диалогунан кэпсэтиини баһылааһына, бэйэтин санаатын чөкө этиниитэ.

Үөрэтии сорууга:

- Ааҕыы, суруйуу, саҕарыы, устуу сатабылларын сайыннарыы.

- Үөрэнээчи санааларын сааһылаан суруйар эйгэлэрин анаан үөскэтии.

- Үөрэнээчи тылын баайын байытыы, тылдытынан таба туһаныы.

- Үөрэнээчи өй-санаа, сир-майгы өтгүнэн салгыы сайдыы

Коррекционной программанан үөрэнэр үөрэнээчи билэр-көрөр сатабыла, үөрүйэхтэрэ.

Бу коррекционной программанан үөрэнэр үөрэнээчи араас көрүннээх көмөҕө наадыр, үөрэх матырыйаалын ситэтэ суох ингэринэр, бэйэтэ билэр-көрө сатыыр дьобура намыһах. Биирдиилээн үөрэтиигэ учуутал ыйан-кэрдэн биэриитинэн өйдөөбүтүн тутта оноруон сөп. Биир бэриллибит соруудаҕы учуутал хаста да хатылаан эбии быһааран биэриэн сөп. Үлэлээбит, устубут тылларыгар сыһа устубутун бэйэтэ булан көннөрөр кыаҕа суох. Учуутал бэйэтэ булан ыйан биэрдэҕинэ көннөрүүн сөп. Үөрэнээчи бастаан өйдөөбүт курдук буолар. онтон ону өйүгэр өр туппат, умнар. Тугу өйдөөбүтүн саамай сүрүнүн суругунан буолбакка тылынан быһыта-орута ылан учуутал эбии ыйытыктарынан кэпсиир. Эппиэтин сыаната «3» буолар.

Үөрэнээчи сатыахтаах.:

○ ааҕыы сүрүн үөрүйэхтэрин;

- тизкис ис хоһоонун сүрүнүн өйдүөхтээх;
- үөрэтиллэр айымньылар нөнүө сизр – майгы олуктарын өйдүөхтээх;
- сөбүлээн аахпыт, истибит айымньытын туһунан кылгатын кэпсиэхтээх;
- тылы таба суруйуу тылдытынан сатаан туһаныхтаах.

Үөрэнээччи билиэхтээх:

- төрөөбүт литератураҕа киирбит суруйааччылар ааттарын, айымньыларын;
- айымньыга киирэр дьоруойдары биирэмнээх, омсолоох диэн таба араарыхтаах;
- ааҕар айымньытыттан төрөөбүт алаһа дьиз, дьиз кэргэн, уруу – аймах, төрөөбүт дойдун, төрөөбүт тыл, киһи аймах, аан дойдун өйдөбүллэрин чопчулоохтаах;
- Манньык оҕо маннайгы кылааска буукубаны билбэккэ киирэн, ааҕарыгар сүһүөхтүүрүн да ыарырҕаппыт, тизкис ис хоһоонун ааҕарыгар өйдөөбөт. Буукубаны тутта арааран өйдөөбөтөх, майгыннаһар буукубалары суруйарга ыарырҕаппыт. Ааҕар гынан баран тылы көтүтэн ааҕыан сөп, бытаан, тизкиһи ааҕа олорон ханна тийбитин сүтэрэн кэбиһиэн сөп. Тылы чуолкайдык аахпат, аахпыт тизкиһин кыайан ситэри кэпсээбэт. Аахпытын туһунан ыйыттаахха сатаан түмүк онорор кыаҕа суох. Суругар хананынан суруйар, оскуолаҕа киирээргэр аатын бэчээтинэй буукубанан да сатаан суруйбакка киирбит. Икки сүһүөхтээх да тылы алҕастаах суруйар. Элбэх сүһүөхтээх тылга сыһата элбиир. Бэлэм суруллубут тылы аҕыйах сыһалаах устар, кинигэттэн устарыгар буукуба суруллуутугар алҕаһыыр. Кылгас да тыллары алҕастардаах суруйара. Сурукка үөрэнээргэр үөһүөҕү тутта толору ылымматах. Сорох буукубаларын суруйарыгар ыарырҕатар. Буукубаны бэчээтинэйтэн сурукка киллэрээргэр ыарырҕатар. Кинигэттэн устарыгар толору сөпкө устубат. Биир да уһатылаах, хоһуласпыт дорҕоонноох тыллары таба суруйбат. Бэйэтэ айан суруйарын ыарырҕатар. Биир дорҕоону биэрдэххэ иннигэр, кэннигэр буукуба туруоран саныыр санаатын уһатыта, хоһулаһыта суох буоллаҕына таба суруйар.

Учуутал көмөтө суох бэйэтэ үлэлээбэт, уроукка учуутал тугу толоруохтааҕын ыйан-кэрдэн, толорор үлэтин быһааран биэрдэбинэ үөрө-көтө үлэлиир. Сороҕор тугу да гыныан баҕарбат. Кинигэттэн тугу устуохтааҕын кыһанан олорон устар, устарыгар сыһа бөҕөтүн түһэрэр. Оскуолаҕа кэллэбинэ оҕолору кытта үөрэнэр, бэрээдэги кэспэт, үөрэнэр тэрилэ суох кэллэбинэ, дэн ыһыллар. Үөрэнээччигэ кэмтитэн кэмигэр психолог, логопед, педагог-дефектолог, психиатр консультацията ирдэнэр.

Айылҕаттан доруобуйаларынан хааччахтаах оҕолор кыра саастарыттан кинигэ ойуутун сэргии көрөр буоланнар, сайдыыларыгар боччумнаах көмөнү ылаллар. Ону кытта кинилэр сатаан истэ - өйдүү үөрэнэллэр. Оттон уус-уран литература – киһи умсулҕаннаах ис

туругун, уйулбатын ойуулуур буолан маннык оҕолору дынг олоххо чугаһатар. Литератураны үөрэтии, бастатан туран, ити өй-сүрэх мөккүөнүн ырытан ылыныыга туһуланыахтаах.

Оскуолаҕа үөрэтиллэр айымньыларга киһилии буолуу, киһитийи өрө тутулар. Уус-уран айымньыны оҕо тус суолталаахтык ылыныахтаах. Оччоҕо эрэ дыон уустук сыһыанын туһунан ырытар дьобура сайдар. Ханнык баҕарар уус-уран литератураны ааҕы, ырыты – уустук өй-сүрэх үлэтэ. Бу уус-уран литератураны үөрэтии психологическай дьайымалга олоҕуарын тоһоҕолуур. Литература уруогар үөрэнээччи өйүн-санаатын, уйулбатын сырдатар, чэбдигирдэр кыаҕы ситиһилиэхтээх.. Онон **уус-уран литература үөрэх предметин быһыытынан сүрүн сыала** –оҕону сырдыкка, ырааска, кэскиллээххэ, үйэлээххэ киллэрии.

Программа сүрүн сыала кини **соруктарын** быһаарар:

- ааҕы культурыгар дьулуһуу, ааҕааччыны иити;
- уус-уран айымньыны оҕо тус суолталаахтык эстетическэй таһымынан ылынар дьобурун сайыннары;
- бииргэ олорор оҕо-аймах, уруу омуктар, нуучча уонна аан дойду норуоттарын чулуу айымньыларын үтүө тыынын ингэриммит, норуоттар үтүө , доҕордоһуу сыһаннаһыларын олох сайдыытын тутулун курдук өйдүүр личноһы иити;

Онон учуутал ураты болҕомтотун уус-уран айымньыны ылыныыны тэрийи педагогическай, психологическай өрүттэрин таба салайан, ааҕааччыны иитэн таһаарыыга ууруохтаах.

Тиэмэнэн былаан.
9 кылаас, 34 чаас

№	Уруок тиэмэтэ	Күн-дьыл		Ч.	Эбии бэлиэтээһиннэр.Доруобуйатынан хааччахтаах үөрэнээччигэ аналлаах чэпчэтиллибит былаан сүрүн ис хоһооно
		Былаан	Туолуута.		
	1 чиеппэр.				
I.Норуот тылынан уус-уран айымньыта (8 чаас)					
1	Оһуокай	01.09		1	Норуот тылынан уус-уран айымньыта
2	Былыргылыы үнкүү ырыата	08.09		1	Истии, аабыы
3	Ыһыах үнкүүтүн ырыата.	15.09		1	Уруһуйунан тиэмэни арыйыы
4	Ыйытыылар, сорудахтар	22.09		1	Уруһуйунан тиэмэни арыйыы, ситимнээх саганы сайыннарыы.
5	К.Г. Оросин. Дьулуруйар Ньургун Боотур.	29.09		1	К.Г.Оросин туһунан өйдөбүлү инэрии
6	Дьулуруйар Ньургун Боотур.	06.10		1	Истии, аабыы, олонхо ис хоһооно
7	Олонхо суолтата	13.10		1	Уруһуйунан тиэмэни арыйыы
8	Түмүктүүр сорудахтаах үлэ	20.10		1	Уруһуйунан тиэмэни арыйыы, ситимнээх саганы сайыннарыы.
II. Уус-уран литература. 2. Саха уус-уран литературатын төрүттэниитэ (15 чаас)					
9	А.Е. Кулаковскай(27.10		1	Презентациянан Өксөкүлээх туһунан өйдөбүлү санатыһыы.
10	Ойуун түүлэ	10.11		1	Презентация
11	Ортоку олук алгыһа	17.11		1	Уруһуйунан тиэмэни арыйыы
12	Байанай алгыһа	24.11		1	Истии, аабыы.
13	Ыйытыылар, сорудахтар	01.12		1	Карточканан сорудахтаах үлэ
14	В.В. Никифоров	08.12		1	Презентациянан Күлүмнүүр туһунан билии-көрүү
15	Манчаары	15.12		1	Манчаары туһунан эрдэ ылбыт билиини санатыһыы. Презентация.

16	Түмүктүүр уруок	22.12		1	Ситимнээх саганы сайыннары
17	А.И. Софронов	12.01		1	Презентациянан Алампа туһунан билии-көрүү. Айымныны истии, аабы.
18	Олох оонһуура	19.01		2	Айымны ис хоһоонун кылгатаҥ ырытар
19		26.01			ыйытылар, соруудахтар, презентация
20	Абабар сурук	02.02		1	Истии, аабы
21	Н.Д. Неустроев Балыксыт	09.02		1	Презентациянан Н.Д.Неустроев туһунан өйдөбүлү инэри. Истии, аабы. «Киһи уонна айылҕа» тиэмэбэ уруһуй
22	Балыксыт	16.02		1	Уруһуйунан тиэмэни арыыбы, ситимнээх саганы сайыннары
23	Ыйдана.хатылыыр соруудахтар	02.03		1	Карточкана соруудахтаах ыйытылар
2.Саха литературата ХХ үйэбэ (11 чаас)					
24	П.А. Ойуунускай	09.03		1	Презентациянан Ойуунускай туһунан билиини кэнэти
25	Түмүктүүр соруудахтаах үлэ.	16.03		1	Соруудахтаах карточканан үлэ.
26	Д.К. Сивцев-Суорун Омоллоон	23.03		1	Презентациянан Д.К.Сивцев – Суорун Омоллоон туһунан билиини кэнэти
27	Күкүр Уус	06.04		1	Истии, аабы.
28	Өлүөнэ өрүс	13.04		1	Айымны ис хоһоонугар уруһуйдаты.уруһуйунан кэпсээһин
29	Ыйытылар,соруудахтар	20.04		1	Айымны ис хоһоонун арыар уруһуйдар
30	Олохтоох суруйааччы	27.04		1	Олохтоох суруйааччылар биллэр айымныларын кэпсэтиһии, аабы, санаа үллэстиитэ
31	Хатылыыр суругунан үлэ.	04.05		1	Айымны ис хоһоонугар уруһуйдаты.уруһуйунан кэпсээһин
32	Сылы түмүктүүр соруудахтаах үлэ.	11.05		1	Карточкана үлэ. Сыллаабы билиин түмүктүүр

					чэпчэтиллибит тургутук
33	Сылы тумуктуур сорудахтаах улэ сыыбаларын ырытыы.Сыыбалары кеннеруугэ улэ.	18.05		1	Карточканан улэ
34	Тумуктуур уруок.	25.05		1	Истии.Аа5ыы.